

Az adattárak használatából származó bevétel alakulása az Egyesült Államokban

A *Frost & Sullivan* vállalat által készített prognózis szerint az USA-ban hozzáférhető gépi adattárak használata utáni bevétel 1976-tól 1985-ig évi 740 millió dollárról 1,6 milliárd dollárra emelkedik. A bevétel alakulását piaci szektorok szerint az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat

Piaci szektor	Felhasználók	A bevétel évi százalékos növekedése 1980-ig
Tudományos és műszaki információ	Mérnökök, tudósok, ipar, kormányzat, nem nyereségre épülő intézmények	10%
Gazdasági és ökonometriai adatok	Közgazdászok, vezetők, gazdasági tervezők, kormányzat	20%
Részvények, árfolyamok	Szövetkezetek, bankok, bankárok	10%
Üzleti hírek	Üzleti élet, kormányzat, nem nyereségre épülő intézmények	25%
Jogi ügyek	Ügyvédi, jogi irodák	20%
Vállalkozási hitel	Hitelügyi, értékesítési vezetők, ipar, pénzügyi vállalatok	10%
Fogyasztói hitel	Kiskereskedők, bankok, kölcsönző vállalatok	5%
Speciális piaci információ	Fogyasztási és ipari piac-kutatók, hirdetési ügynökségek	10%

Az adattárak használatába egyre több kiadó, bank, kutatóintézet stb. kapcsolódik be, a felhasználók között egyre több a közepes és kisebb vállalat. A piac kiszélesedésének fő oka a keresési költségek csökkenése: a 10 évvel ezelőtti 1000 dolláros árral szemben ma egy komplex számítógépes keresés kb. 15 dollárba kerül.

A számítógépes keresés költségeinek csökkenésével a szolgáltató vállalatok igyekeznek kiterjeszteni szolgáltatásaikat: bibliográfiai adatok, referátumok helyett teljes szövegű információkat kívánnak nyújtani. A csökkenő memóriaköltségek mérnöki rajzok, ábrák tárolását és szolgáltatását is eredményezhetik.

A prognózis-tanulmány szerint a gyorsan fejlődő, népszerűbb szolgáltatási formát az *on-line rendszerek* jelentik; a jelek szerint ezek szinte mindenütt ki fogják szorítani a hagyományos batch üzemmódú szolgáltatásokat.

[Information Hotline, 10. köt. 1. sz. 1978. p. 6–7.]

(N. I.)

A brit nemzeti bibliográfia új közreadási módja

A brit postaigazgatóság Viewdata nevű és Prestel néven védjegyzett új szolgáltatása központi gépi adatbázist köt össze a televíziós hálózattal. A szolgáltatásban 150 másik intézménnyel együtt 1978 szeptemberével a *Brit Nemzeti Bibliográfia (British National Bibliography, BNB)* is közreműködik. Ahhoz azonban, hogy e szolgáltatás keretében a nemzeti bibliográfia televízióon hozzáférhető legyen, módosítani kell a nemzeti bibliográfiát a Prestel hierarchikus input-formátuma szerint. Vizsgálják azt is, hogy miként lehetne a Prestel közvetítésével a nemzeti bibliográfiában szereplő dokumentumokat megrendelni a *Brit Nemzeti Könyvtár Kölcsönző Részlegétől (British Library Lending Division, BLLD)*.

A hetenként megjelenő bibliográfia felhasználásáról kikérik majd a felhasználók véleményét, elsősorban kérdőívekkel.

A szolgáltatás kiépítése több technikai és programozási nehézségbe ütközött. Ezek ellenére a posta 1978 végéig 1000 próbakészülék felszerelését ígéri, a Prestel kereskedelmi bevezetésére pedig 1979 első negyedében kerül sor.

A Prestel software-jét az NSZK és Hollandia már megvásárolta. Az Egyesült Államokban is folyik már az ezzel kapcsolatos piackutatás.

A szolgáltatás díja csekély. A vevőkészülékek bérleti díja alig haladja meg a hagyományos vevőkészülékét. A felhasználók a szolgáltatást igénylő telefonhívásért a szokásos díjon kívül 3 pennyt fizetnek a postának. Az információszolgáltatók által oldalanként kért 3–50 penny a posta szedi be a megrendelőktől; oldalanként 0,5 penny kezelési költséget a posta levon, a maradékot átutalja a szolgáltató intézményeknek.

[Information Retrieval and Library Automation, 14. köt. 2. sz. 1978. p. 1–2.]

(D. Zs.)

Könyvtártervezés és -gépésítés Dániában

A tudományos és műszaki tájékoztatás országos módszertani tanácsadó testülete Dániában a DANDOK. Ez a bizottság terveket és irányelveket dolgoz ki a tájékoztatási munka országos koordinálására, az információs szervek módszertani irányítására és a nemzetközi kapcsolatokra. Bekapcsolódott a SCANNET (*Scandinavian Network = Skandináv Információs Hálózat*) és az EURONET (*European Information Network for Science and Technology = Európai Tudományos és Műszaki Információs Hálózat*) tervezésébe is.

1976-ban a bizottság előkészítette azt a jelentést, amely alapja lett a dán országos könyvtári és információs irányelvek kidolgozásának, továbbá könyvtári albizottsá-

got hozott létre. Ennek megállapításai szerint a könyvtárgépesítés terén a dán kutatóintézeti és egyéb tudományos könyvtárakban széles körű előkészítő munka folyik. Ezek a projektek elsősorban a beszerzési és katalógizálási célokat szolgáló *MARC (Machine Readable Cataloguing = géppel olvasható katalógizálás)* szalagok alkalmazása köré összpontosulnak.

Kísérletek folynak az információkeresést és -terjesztést szolgáló időzónos és on-line rendszerek kidolgozására, valamint közös folyóiratkatalógusok előállítására is. A gépesítési terveknek és kísérleteknek a dán Országos Műszaki Könyvtár az egyik fontos központja.

/Information Retrieval and Library Automation, 14. köt. 1. sz. 1978. p. 5–6./

(D. Zs.)

A dialógus alapján folyó információkeresés előnyeit nem adják senkinek ajándékba

Csehszlovákiában a számítógépre vitt adatbázisok felhasználása általában több lépcsős, szekvenciás módszerű. Így működik pl. az ASTI, a TESLA–ARDIS, MINSZK–ARDIS és a GIPSY információkereső rendszer. A szekvenciás módszer – a sok áttétel miatt – nem felel meg a reális követelményeknek.

A megoldás nyilvánvalóan a terminálokkal működő interaktív információkeresés lenne. Ennek előnyeiről a világszerte – többek között a KGST-tagországokban is – végzett kísérletek egyértelműen meggyőznek. Azonban a dialógusos módszerre való áttérésnek rendkívül költséges technikai és szellemi előfeltételei vannak.

A technikai feltételek – legalábbis egy-másfél évtized perspektívájában gondolkodva – megteremthetők. A számítógépes és távközlési technika olyan nagy lépésekkel fejlődik, hogy bizvást lehet számítani használatának olyan mértékű költségcsökkenésére, ami a szakmai infor-

mációs feladatokra való felhasználását is gazdaságossá teszi. Gazdaságossá, de korántsem olcsóvá. A technika megfelelő fejlesztéséhez a szakmai–szakirodalmi információszerveknek állandóan hangoztatniuk kell a maguk külön igényeit e technika iránt.

A szellemi előfeltételek megteremtésének időigényes és drága voltára többek között az EURONET nemzetközi információs rendszer létesítése figyelmeztet.

Az EURONET – működésének kezdeti fázisában – 100 adatbázis egyidejű felhasználásához kíván lehetőséget nyújtani. Ehhez a központi (különlegesen nagy memóriájú és teljesítményű) számítógépen kívül még további 9 olyan számítógépet állítanak be, amelyek a tagországokban működnek (ezek az ún. *host computer*ek). Ahhoz, hogy a munka meginduljon, az EURONET egy évi időtartamra 100 főfoglalkozású instruktort állított munkába a tagországok információs szakembereinek felkészítésére. A potenciális felhasználók legfontosabbjainak felkészítésére a rendszer dialógusos módszerű használatához (a számítások szerint) mintegy tízezer instruktorra van szükség.

Noha Csehszlovákiában és a KGST-tagországokban a sok adatbázisos és sok terminálos (mert valójában csak így gazdaságos) on-line információs rendszer megvalósulása egyelőre még várat magára, nem szabad ölbetett kézzel ülni. Egyrészt meg kell találni a minden szempontból legalkalmasabb műszaki berendezéseket (nevezetesen: a képernyős terminálhoz kapcsolható másolóberendezést vagy elektromos írógépet), másrészt meg kell kezdeni a szaktájékoztatók és a legfontosabb potenciális felhasználók felkészítését. Mindkét feladat elvégzése éveket vesz igénybe.

/DRAHOŇOVSKÝ, J.: Základní podmínky využívání bázi dat prostřednictvím terminálů. = Technická Knihovna, 22. köt. 9. sz. 1978. p. 233–238./

(Futala Tibor)

